

K sedmdesátinám Jiřího Preislera

Jiří Preisler seventy years old

Jsem rád, že mohu na stránkách časopisu České společnosti entomologické dodatečně poblahopřát svému příteli Jiřímu Preislerovi k jeho sedmdesátinám. Vzpomínám nejen na dny, kdy jsme před téměř třiceti lety podnikali naše první společné exkurze na Bukovec nebo Velkou Jizerskou louku, ale i na diskuse k připravovaným výzkumným projektům v Jizerských horách, které nejčastěji probíhaly v chatě Pešákovna na Jizerce. Tím začala naše dlouholetá spolupráce při entomologickém výzkumu Jizerských hor, která stále pokračuje.

Ale nejdříve se sluší uvést věcné informace o jubilantovi. Jiří Preisler se narodil 22. července 1949 v Jilemnici. Jeho zájem o přírodu a zoologii jej po maturitě na libereckém gymnáziu přivedl ke studiu parazitologie na Přírodovědecké fakultě Univerzity J. E. Purkyně (dnes Masarykova univerzita) v Brně. Po dvou letech studium ukončil a po absolvování vojenské základní služby nastoupil jako veterinární technik do Státního veterinárního ústavu (SVÚ), Národní referenční laboratoře pro vzteklinu v Liberci-Vratislavicích, kde pracoval až do jeho zrušení v roce 2007. Dále však zůstal svému celoživotnímu zaměstnavateli věrný a až do odchodu do důchodu v roce 2011 působil prakticky na stejné pozici na ústředním pracovišti SVÚ v Praze.

Jirkovi během jeho působení ve SVÚ prošly rukama tisíce lišek a dalších nejrůznějších divoce žijících i chovaných zvířat. Vedlejším produktem jeho práce byly vzorky ektoparazitů, zejména blech (Siphonaptera) a vší (Phthiraptera), které odebíral ze srsti vyšetřovaných zvířat a které začal studovat. Postupně se stal uznávaným odborníkem na tyto skupiny a je autorem nebo spoluautorem řady publikací z tohoto oboru.

Jirka je svým způsobem výjimečný šíří svého odborného zaměření. Nezůstal jen u parazitologie, ale svůj zájem postupně rozšířil o další řady hmyzu. Nejprve se soustředil na pošvatky (Plecoptera) a střechatky (Megaloptera) a v letech 1997–2000 provedl průzkum těchto skupin v Jizerských horách. Současně jej zaujali křísi (Hemiptera: Auchenorrhyncha), jimž se věnoval od roku 1998 zhruba deset let. Výborným učitelem mu byl nedávno zesnulý Pavel Lauterer z Moravského zemského muzea v Brně, se kterým postupně navázal blízké přátelství.

V roce 2000 jsme společně s Jirkou zahájili realizaci dosud nejrozsáhlejšího projektu faunistického výzkumu celé řady skupin hmyzu, do té doby v Jizerských horách a na Frýdlantsku prakticky neznámých. Přestože zde sbírala řada specialistů, kteří podnikli do zkoumané oblasti četné sběrné exkurze, hlavní část materiálu byla získána použitím různých typů pastí sloužících k odchytu hmyzu. A stovky vzorků obsahující tisíce exemplářů různých řádů hmyzu bylo třeba roztřídit do jednotlivých skupin, část z nich vypreparovat a teprve potom předat specialistům k determinaci. A zde se dostáváme k neocenitelné mravenčí práci našeho jubilanta. Z praktických důvodů, ale i touhy stále objevovat a poznávat něco nového, se Jirka tohoto nelehkého úkolu ujal. Bez nadsázky mohu říci, že bez fungování tohoto důležitého mezičlánku by výzkumný projekt nemohl být dokončen v takovém rozsahu, v jakém se to nakonec povedlo.

Díky Jirkově neobyčejné schopnosti pro rozlišení detailu se během velice krátké doby naučil rozpoznávat nejen všechny řady hmyzu, ale i celou řadu čeledí dvoukřídlých (Diptera). Právě



Obr. 1. S Janem Ježkem a Pavlem Chvojkou při instalaci Malaiseho pasti v nivě Smědé na Frýdlantsku, 2005. Fotografie P. Vonička.

posledně jmenovaná skupina Jirku zcela uchvátila, a proto se rozhodl, že se stane „na stará kolena“ dipterologem. Jistě jej v tomto rozhodnutí ovlivnili i věhlasní dipterologové a později kolegové, kteří v té době zkoumali „své“ skupiny v Jizerských horách, např. Miroslav Barták, Jan Ježek, Jindřich Roháček, Rudolf Rozkošný nebo František Šifner. Jiří se rychle v dipterech zorientoval a postupně si vybral i svoji specializaci. Nejprve čeleď lanýžkovití (Heleomyzidae), ke které časem přibral ještě vířilkovité (Fanniidae). Během několika let se stal odborníkem na obě skupiny. Dosud publikoval řadu faunistických článků a společně s kolegou Michalem Tkočem popsali dva pro vědu dosud neznámé druhy z čeledi Heleomyzidae. A Jirka ještě pokukuje po dalších, druhově méně početných čeledích dvoukřídlých.

V medailonku k narozeninám Jiřího Preislera nelze opomenout jeho vztah ke sportu. Je totiž vášnivým a stále aktivním dálkovým plavcem. Řadu let také učí plavat děti ve Sportovním plaveckém klubu v Liberci.

Nakonec bych rád připojil i osobní poděkování za tři desetiletí trvající přátelství. Jirko, přeji Ti do dalších let hodně badatelských úspěchů, pevné zdraví, stále svěží mysl a mladickou jiskru v oku.

Pavel VONIČKA, Severočeské muzeum, Liberec



Obr. 2. S Janem Ježkem u Horního Polubného v Jizerských horách, 2006. Fotografie P. Vonička.

BIBLIOGRAFIE

- EISLER J. 1983: Fleas of free-living carnivores from the territory of the Czech Socialist Republic (ČSR). *Folia Parasitologica* (Praha) **30**: 175–180.
- PREISLER J. 1984: Blechy drobných zemních savců střední části Krušných hor. (Flöhe der Bodenkleinsäuger im mittleren Teil des Erzgebirges). *Sborník Okresního Muzea v Mostě, Řada Přírodovědná* **6**: 75–78 (in Czech, German summary).
- PREISLER J. 1985: *Neohaematopinus sciuri* Jancke, 1932 – a new louse species from the territory of Czechoslovakia. *Folia Parasitologica* (Praha) **32**: 20.
- PREISLER J. 1985: Incidence of ear mites *Otodectes cynotis* on some carnivores in the territory of ČSR. *Folia Parasitologica* (Praha) **32**: 82.
- PREISLER J. 1986: *Haemodipsus setoni* Swing 1924 – a new louse species in the territory of Czechoslovakia. *Folia Parasitologica* (Praha) **33**: 369.
- PREISLER J. & ČERNÝ V. 1986: Occurrence of *Solenopotes capreoli* (Anoplura) in Czech lands. *Folia Parasitologica* (Praha) **33**: 129–130.
- BUKVA V. & PREISLER J. 1988: Observations on the morphology of the hair follicle mites (Acari: Demodicidae) from *Cervus elaphus* L., 1785 including description of *Demodex acutipes* sp. n. *Folia Parasitologica* (Praha) **35**: 67–75.
- PREISLER J., SAMŠIŇÁK K. & ČERNÝ V. 1990: First record of mite hypopi (Acaridae) on fleas from Czechoslovakia. *Folia Parasitologica* (Praha) **37**: 94.
- PREISLER J. 1998: Ektoparaziti veverky obecné (*Sciurus vulgaris* Linné, 1758) na území České republiky. (Ektoparasiten von Eichhörnchen (*Sciurus vulgaris* Linné 1758) in der Tschechischen Republik). *Erica* (Plzeň) **7**: 85–86 (in Czech, German summary).



Obr. 3. Odpočinek u rybníka za Mimoní, 2018. Zleva: Jaroslav Starý, Jiří Preisler, Michal Tkoč. Fotografie J. Roháček.

- PREISLER J. 1998: Sarkoptový svrab u divoce žijících lišek obecných (*Vulpes vulpes*) na území České republiky. (Sarcoptic mange in red fox (*Vulpes vulpes*) in the Czech Republic). *Lynx* (Praha) n. s. **29**: 99–100 (in Czech, English abstract).
- PREISLER J. 1999: Blechy (Siphonaptera) drobných savců Jizerských hor. (Fleas (Siphonaptera) of small mammals in Jizerské hory Mts.). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **21**: 223–227 (in Czech, English summary).
- VONIČKA P. & PREISLER J. 1999: Nálezy vzácnějších drobných savců (Mammalia: Insectivora, Rodentia) v Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory. (Findings of rarer small mammals (Mammalia: Insectivora, Rodentia) in the Protected Landscape Area Jizerské hory Mts.). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **21**: 243–245 (in Czech, English summary).
- PREISLER J. 2001: Dva nově zjištěné druhy všenek (Mallophaga, Trichodectidae) volně žijících masožravců na území České republiky. (Zwei neu festgestellten Mallophagen-Arten (Mallophaga, Trichodectidae) bei frei lebenden Raubtieren auf dem Territorium der ČR). *Erica* (Plzeň) **9**: 123–124 (in Czech, German summary).
- NĚMEC F. & PREISLER J. 2001: *Peromyscopsylla silvatica* Meinert (1896) (Siphonaptera, Leptopsyllidae) na území České republiky. *Peromyscopsylla silvatica* Meinert (1896) (Siphonaptera, Leptopsyllidae) auf dem Territorium der Tschechischen Republik). *Erica* (Plzeň) **9**: 163–174 (in Czech, German summary).
- PREISLER J. 2001: Blechy (Siphonaptera) volně žijících masožravců Libereckého a Ústeckého kraje. (Fleas (Siphonaptera) of wild carnivores in the regions of Liberec and Ústí nad Labem). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **22**: 101–107 (in Czech, English summary).
- PREISLER J. & ŠPAČEK J. 2001: Pošvatky (Plecoptera) a střechatky (Megaloptera) Jizerských hor. (Stoneflies (Plecoptera) and alder fly (Megaloptera) of the Jizerské hory Mts.). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **22**: 109–114 (in Czech, English summary).
- PREISLER J. & LAUTERER P. 2003: Some new species of planthoppers and leafhoppers for the Czech Republic and Slovakia. *Beiträge zur Zikadenkunde* **6**: 53–56.
- BÁDR V., ŠTEFAN P. & PREISLER J. 2005: *Trichodectes canis* (De Geer, 1778) (Phthiraptera, Ischnocera), a new ectoparasite of the raccoon dog (*Nyctereutes procyonoides*) in the Czech Republic. *European Journal of Wildlife Research* **51**: 133–135.



Obr. 4. S Lukášem Blažejem na setkání severočeských entomologů v Liberci v červenci 2019, u stolu Richard Škoda a František Černý. Fotografie J. Šťastný.

- BARTÁK M. & PREISLER J. 2006: Faunistic records from the Czech and Slovak Republics. Diptera, Canthyluscelidae. In: KINKOROVÁ D. (ed.): Dipterologica Bohemoslovaca, Vol. 13. *Acta Universitatis Carolinae, Biologica* **50**: 141.
- THELENOVÁ J., PLEŠNÍK J. & PREISLER J. 2007: Struktura synuzie a kolísání početnosti drobných zemních savců ve dvou typech prostředí Jizerských hor v letech 1992 až 2002. (Small mammal community structure and fluctuations in numbers in two habitat types in the Jizerské hory Mountains in 1992–2002). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **25**: 169–181 (in Czech, English summary).
- DVOŘÁKOVÁ K. & PREISLER J. 2007: Faunistic records from the Czech Republic – 224. Diptera: Heleomyzidae. *Klapalekiana* **43**: 78.
- PREISLER J. & BARTÁK M. 2007: Faunistic records. Diptera: Sepsidae. *Acta Zoologica Universitatis Comenianae* **47** (2): 255–256.
- JEŽEK J., VONIČKA P. & PREISLER J. 2008: Koutulovití (Diptera: Psychodidae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Psychodidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **26**: 129–151 (in Czech, English summary).
- JEŽEK J., VONIČKA P. & PREISLER J. 2008: Ovádovití (Diptera: Tabanidae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Tabanidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **26**: 187–200 (in Czech, English summary).
- MOCEK B., VONIČKA P. & PREISLER J. 2008: Hrbilkovití (Diptera: Phoridae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Phoridae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **26**: 261–281 (in Czech, English summary).
- PREISLER J. & BARTÁK M. 2008: Mušenkovití (Diptera: Lonchopteridae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Lonchopteridae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **26**: 283–287 (in Czech, English summary).
- PREISLER J., VONIČKA P. & ROZKOŠNÝ R. 2008: Kalužnatkovití (Diptera: Thaumaleidae) Jizerských hor. (Thaumaleidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **26**: 153–155 (in Czech, English summary).

- ROZKOŠNÝ R., PREISLER J. & VONIČKA P. 2008: Dvoukřídli (Diptera) čeledi Xylophagidae (drvohlodkovití), Coenomyiidae a Rhagionidae (čihalkovití) Jizerských hor a Frýdlantska. (Xylophagidae, Coenomyiidae and Rhagionidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **26**: 181–186 (in Czech, English summary).
- BARTÁK M., PREISLER J. & VONIČKA P. 2009: Sýrohlodkovití (Diptera: Piophilidae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Piophilidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **27**: 55–58 (in Czech, English summary).
- BARTÁK M., PREISLER J. & VONIČKA P. 2009: Kmitalkovití (Diptera: Sepsidae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Sepsidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **27**: 97–103 (in Czech, English summary).
- BARTÁK M., VONIČKA P. & PREISLER J. 2009: Štíhlonožkovití (Diptera: Micropezidae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Micropezidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **27**: 47–49 (in Czech, English summary).
- DVOŘÁKOVÁ K., PREISLER J. & ROHÁČEK J. 2009: Heleomyzidae. Pp. 254–259. In: ROHÁČEK J. & ŠEVČÍK J. (eds): *Diptera of the Poľana Protected Landscape Area – Biosphere Reserve Poľana, Zvolen*, 340 pp.
- KUBÍK Š., PREISLER J. & VONIČKA P. 2009: Zelenuškovití (Diptera: Chloropidae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Chloropidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **27**: 141–147 (in Czech, English summary).
- MAZÁNEK L., VONIČKA P. & PREISLER J. 2009: Pstřenkovití (Diptera: Syrphidae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Syrphidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **27**: 3–46 (in Czech, English summary).
- PREISLER J. & DVOŘÁKOVÁ K. 2009: Lanýžkovití (Diptera: Heleomyzidae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Heleomyzidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **27**: 149–171.
- PREISLER J. & VONIČKA P. 2009: Temnomilkovití (Diptera: Dryomyzidae) Jizerských hor a Frýdlantska. (Dryomyzidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **27**: 81–84 (in Czech, English summary).
- ROZKOŠNÝ R., PREISLER J. & VONIČKA P. 2009: Vlámilkovití (Diptera: Phaeomyiidae, Sciomyzidae)) Jizerských hor a Frýdlantska. (Phaeomyiidae and Sciomyzidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **27**: 85–96 (in Czech, English summary).
- PREISLER J., KRUPAUEROVÁ A., BARTÁK M. & KUBÍK Š. 2010: Heleomyzidae (Diptera) of Vráž nr. Písek (Czech Republic). Pp. 113–117. In: KUBÍK Š. & BARTÁK M. (eds): *Workshop on animal biodiversity, Jevany*. Česká zemědělská univerzita v Praze.
- PREISLER J. 2012: Faunistic records from the Czech Republic – 333. Diptera: Heleomyzidae: *Klapalekiana* **48**: 162.
- PREISLER J. & ROHÁČEK J. 2012: New faunistic records of Heleomyzidae (Diptera) from the Czech Republic and Slovakia, and notes on the distribution of three rare Suillia species. *Časopis Slezijského Muzea Opava (A)* **61**: 85–90.
- PREISLER J., BARTÁK M. & KUBÍK Š. 2013: Fanniidae (Diptera) of Vráž nr. Písek (Czech Republic). Pp. 291–299. In: KUBÍK Š. & BARTÁK M. (eds): *Workshop on animal biodiversity, Jevany*. Česká zemědělská univerzita v Praze.
- PREISLER J., VANĚK J., BARTÁK M. & FLOUSEK J. 2013: Lanýžkovití (Diptera, Heleomyzidae) české části Krkonoš. (Heleomyzidae (Diptera) of the Czech part of the Krkonoše Mts). *Opera Corcontica* (Vrchlabí) **50**: 185–198 (in Czech, English summary).
- BARTÁK M., PREISLER J., KUBÍK Š., ŠULÁKOVÁ H. & SLOUP V. 2016: Fanniidae (Diptera): new synonym, new records and an updated key to males of European species of Fannia. *ZooKeys* **593** (1): 91–115.
- PREISLER J., BARTÁK M. & VONIČKA P. 2016: Fanniidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts, Frýdlant region and Liberec environs (northern Bohemia, Czech Republic). (Vřílkovití (Diptera: Fanniidae) Jizerských hor, Frýdlantska a okolí Liberce (severní Čechy, Česká republika)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **34**: 85–106 (in English, Czech summary).
- ROHÁČEK J., BARTÁK M. & PREISLER J. 2016: New records of Psilidae, Piophilidae, Lauxaniidae, Cremifaniidae and Sphaeroceridae (Diptera) from the Czech Republic and Slovakia. *Časopis Slezijského Muzea Opava (A)* **65**: 51–62.

- ROSSI W., MÁČA J. & PREISLER J. 2016: A new parasitic fungus on the cleptoparasite of bees *Braula coeca* (Insecta, Diptera): *Dimeromyces braulae* (Ascomycota, Laboulbeniales). *Nova Hedwigia* **102**: 271–274.
- ROHÁČEK J., TKOČ M. & PREISLER J. 2017: Additions to the Diptera Acalyptrata fauna (Anthomyzidae, Stenomicrodidae, Carnidae, Milichiidae, Heleomyzidae) of the Czech Republic and Slovakia. *Časopis Slezského Muzea Opava (A)* **66**: 87–96.
- LAUTERER P., MALENOVSKÝ I., PREISLER J. & VONIČKA P. 2017: Křisi (Hemiptera: Auchenorrhyncha) Jizerských hor, Frýdlantska a okolí Liberce. (Auchenorrhyncha (Hemiptera) of the Jizerské hory Mts, Frýdlant region and Liberec environs (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **35**: 13–98 (in Czech, English summary).
- PREISLER J. & TKOČ M. 2018: Two new species of Heleomyzidae (Diptera) from Czech Republic and Crimea. *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* **58** (1): 267–274.
- HEŘMAN P., PREISLER J., ČERNÝ M., DVOŘÁK L., CHVÁLA M. & MÁČA J. 2019: Nálezy dvoukřídлых vybraných čeledí (Diptera) na území CHKO Brdy v období 2005–2017. (Data on the selected Diptera families from the Brdy Highlands Protected Landscape Area (Central Bohemia, Czech Republic) in 2005–2017). *Bohemia Centralis* (Praha) **35**: 525–541 (in Czech, English summary).
- HRADIL K., SYCHRA J., VONIČKA P. & PREISLER J. 2019: Ploštice (Hemiptera: Heteroptera) Jizerských hor. (True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of the Jizerské hory Mountains (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **37**: 3–121 (in Czech, English summary).
- PREISLER J., BLÁŽEJ J. & TRÝZNA M. 2019: Lanýžkovití (Diptera: Heleomyzidae) Labských pískovců (severní Čechy). (Heleomyzidae (Diptera) of the Elbe Sandstones (northern Bohemia, Czech Republic)). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* (Liberec) **37**: 125–146 (in Czech, English summary).

